

Högskolan Kristianstad
291 88 Kristianstad
044-20 30 00
www.hkr.se

EXAMENSARBETE

Hösten 2012

Lärarytbildningen

Åtgärder mot mobbning

En undersökning om hur sex lärare arbetar med åtgärder mot mobbning ute i verksamheten

Författare
Tina Bergman
Helena Svensson

Handledare
Sandra S Nilsson

www.hkr.se

Åtgärder mot mobbning

En undersökning om hur sex lärare arbetar
med åtgärder mot mobbning ute i verksamheten

Tina Bergman
Helena Svensson

Abstract

I Lgr 11 (Skolverket, 2011) står det att ingen ska utsättas för kränkande behandling. Uppsatsen belyser åtgärder som finns mot mobbning, vilket ingår under begreppet kränkande behandling enligt Skolverket (2004). Det finns otaliga åtgärder mot mobbning och en gemensam nämnare hos dem, som belyses i uppsatsen, är att kommunikation är viktigt för att kunna bekämpa mobbning.

Syftet med undersökningen är att ta reda på hur man arbetar med åtgärder mot mobbning ute i verksamheten. För att ta reda på detta gjordes en kvalitativ studie där vi intervjuade sex verksamma lärare. Vi har även bearbetat litteratur och tillsammans med det och resultatet av intervjuerna har vi kunnat dra slutsatser.

Resultatet av vår undersökning visar att kommunikation, likabehandlingsplanen, grupper som arbetar mot mobbning och kuratorn är viktiga åtgärder i arbetet mot mobbning. En central faktor är att vi upptäckte att skolorna, där vi gjorde våra intervjuer, arbetade med samma åtgärder fast på olika vis.

Ämnesord: mobbning, åtgärd, likabehandlingsplan, kommunikation, kamratstödjare, kurator

Innehåll

1 Inledning.....	7
1.1 Bakgrund	7
1.2 Syfte	7
1.3 Problemformulering	8
1.3.1 Avgränsning	8
1.4 Teoretisk utgångspunkt	8
2 Litteraturgenomgång	10
2.1 Historik.....	10
2.2 Definition av begreppet mobbning.....	11
2.2.1 Svenska akademins ordlistas definition av begreppet mobbning.....	11
2.2.2 Skolverkets definition av begreppet mobbning.....	11
2.2.3 Olweus definition av begreppet mobbning	11
2.2.4 Pikas definition av begreppet mobbning	12
2.2.5 Höistads definition av begreppet mobbning.....	12
2.2.6 Ljungströms definition av begreppet mobbning	13
2.3 Åtgärder mot mobbning	13
2.3.1 Skolverkets åtgärder.....	13
2.3.2 Olweus åtgärder.....	14
2.3.3 Pikas åtgärder	15
2.3.4 Höistads åtgärder.....	17
2.3.5 Roberts och Coursols åtgärder mot mobbning.....	18
2.3.6 Farstametoden	19
3 Metod	21
3.1 Insamlingsmetod	21
3.2 Urval och undersökningsgrupp	21
3.3 Genomförande.....	21
3.4 Bearbetning och analys	22
3.5 Etiska principer	22
4 Resultat och analys.....	23
4.1 Likabehandlingsplan	23
4.1.1 Analys.....	23
4.2 Kommunikation.....	24
4.2.1 Analys.....	25
4.3 Grupper som ska förhindra mobbning	26
4.3.1 Analys.....	26
4.4 Hjälpt från kuratorn	27
4.4.1 Analys.....	28
4.5 Lärarnas definition av mobbning	28
4.5.1 Analys.....	29
4.6 Sammanfattande analys.....	29
5 Diskussion	31
5.2 Resultatdiskussion.....	31
5.1.1 Likabehandlingsplanen.....	31
5.1.2 Kommunikation.....	32
5.1.3 Grupper som ska förhindra mobbning	34
5.1.4 Hjälpt från kuratorn	35
5.1.5 Lärarnas definition av mobbning	35

5.1.6 Koppling till yrkesrollen och nya frågor	36
5.2 Metoddiskussion.....	37
6 Sammanfattning	39
Referenslista	40
Bilaga 1	43

Förord

Vi vill tacka vår handledare som har gett oss stöd tips och idéer under arbetets gång. Vi vill även tacka våra intervjupersoner för att dem har ställt upp i denna undersökning och gjort detta arbete möjligt.

Ett stort tack till er!

Tina Bergman och Helena Svensson

Kristianstad, december 2012

1 Inledning

Under denna rubrik kommer bakgrunden till vår uppsats beskrivas, vilket syfte vårt arbete har samt vilken problemformulering som har formulerats.

1.1 Bakgrund

Vi är två lärarstudenter som läser vår sista termin på Högskolan i Kristianstad. Under den sista terminen ingår det att skriva ett examensarbete. Vår uppsats kommer att handla om åtgärder som finns mot mobbning och lärares perspektiv på hur de arbetas med ute i verksamheten.

Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling. Sådana tendenser ska aktivt motverkas. Främlingsfientlighet och intolerans måste bemötas med kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser. (Skolverket, 2011:7)

Detta citat har skapat ett intresse hos oss för vilka insatser som sätts in. I denna uppsats fokuseras på åtgärderna som sätts in mot mobbning. Detta eftersom vi under vår verksamhetsförlagda utbildning har sett mobbning och vill få kännedom om verktyg som finns att använda oss av för att förhindra att de negativa handlingarna fortsätter.

Mobbning är ett diskuterat begrepp. Olweus (1999) definition är att mobbning är när en eller flera personer under en viss tid eller vid flera tillfällen gör något som är kränkande mot en person som har svårt att försvara sig. Pikas (1987) däremot menar att mobbning är gruppvåld. Skolor har utvecklat sina egna åtgärder mot mobbning. Dessa åtgärder kan till exempel vara kamratstödare, bättre rastvaktsystem och studiedagar med tema mobbning (Olweus, 1999).

Olweus (1999) skriver även att mobbning sker mest på skolan vilket leder till att skolledning och personal har ett stort ansvar att arbeta mot mobbning. Fast det idag finns åtgärder i skolorna som ska förhindra samt åtgärda mobbning är det 100 000 elever som blir utsatta för mobbning varje år (BO, 2001).

1.2 Syfte

Syftet är att få en överblick utifrån lärares perspektiv över hur man arbetar med åtgärder mot mobbning ute i verksamheten. Detta syfte ska uppnås genom att bearbeta litteratur som belyser åtgärder mot mobbning och utföra en kvalitativ studie.

1.3 Problemformulering

Vår problemformulering lyder:

Hur arbetar man med åtgärder mot mobbning ute i verksamheten?

1.3.1 Avgränsning

Vi kommer inte att ta upp alla åtgärder som finns då det finns otaliga. Efter att ha bearbetat litteratur har vi funnit en del åtgärder som olika författare beskriver. Dessa kommer vi att koncentrera oss på i vårt arbete.

1.4 Teoretisk utgångspunkt

Vår teoretiska utgångspunkt är den sociokulturella teorin eftersom det vid litteraturgenomgången upptäcktes ett mönster inom alla åtgärder mot mobbning som har studerats. Den gemensamma faktorn är kommunikation. Begreppet är även centralt vid intervjuerna som har utförts då man pratar om kommunikation mellan elev och elev, lärare och elev, lärare och lärare och lärare och förälder. Vi anser att begreppet kommunikation kan förknippas med en speciell teori: Det sociokulturella perspektivet. Vi utgår från Vygotskijs idéer om att kultur, kommunikation och sammanhang är i centrum för hur individer uppfattar något (Claesson, 2007).

Kommunikation är det centrala, vilket i ett skolsammanhang kan betyda dialog, smågruppsamtal, kommunikation via dator osv. (Claesson, 2007:33)

Detta citat styrker vårt resonemang om att Vygotskijs sociokulturella teori har begreppet kommunikation i fokus. Vygotskijs teori säger även att samspel med människor, och andra artefakter, leder till en utveckling (Strandberg, 2006). I åtgärderna mot mobbning vi har studerat är samspel med människor centralt. Detta är en ytterligare motivering till varför vi använder oss utav Vygotskijs teori som utgångspunkt i vår uppsats eftersom kommunikation och samspel mellan människor är centralt i denna. Vygotskij trycker även på att man lär sig i delaktighet med varandra. (Strandberg, 2006) Vad man lär sig är beroende av var man bor och vilka människor man möter. Det betyder att sammanhanget och kontexten är av stor vikt. Beroende på vart i världen man lever behöver man olika kunskaper vilket gör att om man flyttar eller reser en lång väg kommer man att känna sig vilsen eftersom sammanhanget inte är densamma. (Claesson, 2007) Utifrån detta gör vi en koppling till elever som kommer till en ny skola efter till exempel en flytt. Eleven kommer till ett nytt sammanhang och känner eventuellt inte till alla osynliga regler och koder som finns på den nya skolan. Detta kan eventuellt leda till att eleven känner sig vilsen och utanför. Strandberg (2006) menar på att

Vygotskijs teori säger att interaktion leder till en intellektuell och en emotionell utveckling. Vygotskij påpekar även att språket är viktigt vid lärande eftersom det är med hjälp av språket man samtalar och utvecklas (Strandberg, 2006).

2 Litteraturgenomgång

Här kommer en forskningsbakgrund till vårt problemområde. Relevant litteratur och vetenskapliga artiklar har använts i detta avsnitt. Vi kommer här att titta närmare på mobbning ur ett historiskt perspektiv, definiera mobbning utifrån olika forskares perspektiv samt skriva om olika åtgärder mot mobbning.

2.1 Historik

Mobbning är ett fenomen som har funnits länge men först under tidigt 1970-tal uppmärksammades det av forskare som började arbeta vetenskapligt kring ämnet (Björk, 1999). Heinemann (1972) var den första att använda ordet mobbning. Innan användes orden pöbel eller pöbla men det ansågs att de orden inte uppfyllde syftet med meningen. Mobba och mobbning ersatte pöbel och pöbla. De orden kom till utifrån engelskans mobbing vilket, omfattar allt från retande till aggressiva attacker (Heinemann, 1972).

Heinemanns (1972) artiklar väckte stor uppmärksamhet bland annat hos Olweus (1973), Pikas (1987) och Fors (1994) som börjar forska om mobbning. Den norske forskaren Olweus (1994) skriver att i Norge uppmärksammades mobbning i media under årsskiftet 1982/83 när tre pojkar, oberoende av varandra, begått självmord och den grundläggande orsaken till detta verkade vara mobbning. Det uppkom många diskussioner och reaktioner som ledde till en kampanj mot mobbning i grundskolorna i Norge. I Sverige lämnades det år 1987 in förslag till riksdagen där man påpekade att det är nödvändigt att ha åtgärder i skolan mot mobbning (Pikas, 1987). En kampanj mot mobbning startades under våren 1994 utav regeringens barn- och ungdomsdelegation vilken Barnombudsmannen tog över i februari 1995. Barnombudsmannen arbetar genom att läsa brev från barn och ungdomar om mobbning, genomför studier över kommuners och skolors insatser och ansvar samt kontrollerar lärarutbildningens innehåll. För att kunna utbyta information har ett nätverk skapats där både myndigheter och organisationer kan kommunicera (BO, 2001). Fors (1995) försöker ge en förklaring till varför mobbning har blivit aktuellt på senare tid och resonerar över att lagen om skolagan kan ha en koppling till detta. När den lagen rådde var det naturligt att kränka barn och behandla dem illa. Nu har synen på barnet ändrats och det fokuseras på dess välmående. (Fors, 1995) Vår uppfattning är att denna teori är av relevans eftersom synen på barnet har förändrats under de senaste årtiondena. Eftersom fokus ligger på barnet idag är det inte märkligt att det reageras på och ageras vid mobbning i skolan.

2.2 Definition av begreppet mobbning

I detta stycke kommer det presenteras olika forskares definition av begreppet mobbning. Vi har valt att ha med dessa forskares definitioner eftersom de har utformat åtgärder mot mobbning som idag används på många skolor. Skolverkets definition är med eftersom det är den som man arbetar utifrån som lärare och Svenska akademins ordlistas definition är utav intresse av att ha med eftersom det är definitionen utefter det svenska språket. Vi har valt att ha med ett flertal definitioner för att det är intressant att se likheter och skillnader.

2.2.1 Svenska akademins ordlistas definition av begreppet mobbning

Svenska akademins ordlista definierar ordet mobbning som ”kamratförtryck” (SAOL, 2006:580) och ordet mobba som ”utesluta ur kamratkretsen o. illa behandla, förtrycka kamrat” (SAOL, 2006:580) Deras definition berättar inte hur många som ska delta i förtrycket för att det ska kallas mobbing. Detta tolkar vi som att det kan vara allt från en till flera individer.

2.2.2 Skolverkets definition av begreppet mobbning

Skolverket (2004) använder ordet kränkande behandling. Kränkningar kan bara fysiska, verbala, psykosociala och bildburna. Ett exempel på en fysisk kränkning är när någon slår någon annan, en verbal kränkning är när någon hånar och hotar, en psykosocial kränkning är exempelvis utfrysning och ryktesspridning och en bildburn kränkning kan vara till exempel brev eller hotfulla sms och mms. Vår reflektion är att den moderna tekniken, med till exempel dator och mobil, innebär en ny sorts kränkande behandling som även den är svår att upptäcka eftersom den oftast inte sker på skolan utan i hemmet. En form av kränkande behandling är mobbning. (Skolverket, 2004) Mobbning beskrivs utav Skolverket (2006) som upprepade negativa handlingar av en eller flera personer som med avsikt kan skada eller tillföra obehag hos någon individ. Detta påminner om Olweus (1994) och Höistads (1994) definitioner.

2.2.3 Olweus definition av begreppet mobbning

Enligt Olweus (1994) så innebär begreppet mobbning att det både kan vara en grupp och en individ som mobbar. En individ blir mobbad om den blir utsatt för negativa handlingar flera gånger under en längre period utav en eller flera personer. Det handlar inte om mobbning när två lika fysiskt och psykiskt starka personer bråkar med varandra utan mobbning är när en person är underlägsen den andra. En negativ handling kan vara både fysisk och verbal. Ett exempel på en fysisk negativ handling kan vara när en person slår eller knuffar någon annan. En verbal negativ handling kan vara när en person hotar eller hånar någon annan. Mobbning

förekommer också utan att vara fysisk eller verbal. Det kan då handla om att en person gör grimaser eller på annat sätt använder sitt kroppsspråk för att visa sitt ogillande gentemot den mobbade personen (Olweus, 1994).

Olweus (1999) skiljer på direkt mobbning och indirekt mobbning. Han menar att direkt mobbning innebär slag, sparkar, skällsord, kränkande och hånfulla kommentarer eller hotelser. Indirekt mobbning är att bli utfrusen och inte få vara med, bli baktalad och att andra hindrar en från att få vänner. Pojkar och flickors sätt att mobba skiljer sig åt. Pojkars är lättare att upptäcka medan flickors är svårare att se eftersom den oftast inte är fysisk utan psykisk. Det sägs att mobbning oftast sker på vägen till eller från skolan men forskning visar att betydligt fler elever blir mobbade på skolan. 50-75% av mobbningen sker på rasten. Mobbning kan även förekomma under lektionstid. På grund av detta har skolledningen och lärare ett särskilt ansvar att arbeta mot mobbning (Olweus, 1999).

2.2.4 Pikas definition av begreppet mobbning

Pikas (1987) menar att ordet mobbning betyder gruppvåld. Mobbning är alltså när en grupp utövar fysisk eller psykisk våld mot en enskild person. Detta till skillnad från Olweus (1994) som säger att det även kan vara en individ som mobbar. Vidare menar Pikas (1987) att om även enskilda individers konflikter skulle ses som mobbning skulle begreppet mobbning förlora sin innebörd. Mobbning kan både vara fysisk, mental, verbal och icke verbal (Pikas, 1987).

2.2.5 Höistads definition av begreppet mobbning

Höistad (1994) definierar mobbning som att det handlar om när en underlägsen person blir systematiskt utsatt av en eller flera personer, som Olweus (1994) också menar. Höistad (1994) menar även att mobbning kan vara psykisk, verbal samt fysisk och påvisar att psykisk mobbning är den vanligaste. Denna sker i tystnad med hjälp av blickar, suckar och viskningar. Verbal mobbning är att kränka någon med ord. Den som mobbar retas, hånar, hotar och kränker någon med fula och obehagliga ord. Den fysiska mobbningen är lättast att upptäcka eftersom de ofta syns i form av sönderrivna kläder och blåmärken (Höistad, 1994).

2.2.6 Ljungströms definition av begreppet mobbning

Enligt Ljungström (2003) är mobbning upprepade trakasserier under en period utförd av en eller flera personer. En individ kan bli mobbad både fysiskt och psykiskt. Ljungström (2003) poängterar att mobbning ofta är osynlig för personer i omgivningen eftersom när lärare eller vuxna är närvarande undviker mobbarna att behandla någon kränkande. Detta anser vi kan stämma eftersom mobbarna inte vill bli påkomna

2.3 Åtgärder mot mobbning

Här kommer vi presentera olika forskares förslag på åtgärder mot mobbning.

2.3.1 Skolverkets åtgärder

Skolverket (2004) menar att det är viktigt att demokrati och det förebyggande arbetet mot mobbning genomsyrar hela verksamheter och inte bara tas upp som enskilda projekt eller temaarbeten.

Skolverket (2006) anser att när någon ser eller får reda på att något barn är utsatt för kränkande behandling måste skolan få det att upphöra och förhindra dem i fortsättningen. För att förhindra förekomsten av upprepande kränkande behandlingar krävs det att personal på skolor vet hur de ska agera när de upptäcker en sådan. Åtgärder som ska förhindra kränkande behandling ska fungera på både kort och lång sikt. För att veta detta är det viktigt att fortlöpande utvärdera och följa upp åtgärderna. Skulle det upptäckas brister i åtgärderna är det viktigt att komplettera dessa till en hållbar lösning.

Enligt diskrimineringslagen ska varje skola ha en likabehandlingsplan och enligt Skolverket (2012) ska alla skolor ha en plan mot diskriminering och kränkande behandling. Planerna kan slås ihop och då brukar den kallas enbart likabehandlingsplan. Likabehandlingsplanen nämns som en åtgärd mot mobbning. Planen ses över och omarbetas varje år. Planen ska innehålla åtgärder mot förtryck av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning samt förebygga och förhindra trakasserier (Skolverket, 2012).

2.3.2 Olweus åtgärder

Det är enligt Olweus (1994) viktigt att göra en kartläggning av mobbningens omfattning på skolan och att ha detta som utgångspunkt för olika åtgärder. Det är även av stor vikt att ha som mål att inte någon elev ska bli utsatt för mobbning.

Olweus (1994) beskriver sitt åtgärdsprogram i tre delar. Åtgärder på skolnivå, åtgärder på klassnivå och åtgärder på individnivå. Exempel på åtgärder på skolnivå är studiedagar, rastvaktssystem, kontakttelefon, allmänt föräldramöte, miljöutvecklingsgrupper och hemskola grupper. Studiedagar kan vara ett bra tillfälle för att samlas och komma överens om en övergripande handlingsplan mot mobbning. Det är även viktigt att vuxna är ute på rasterna och att de ingriper vid misstanke om en mobbningssituation. Det händer att lärare och andra vuxna väljer att blunda för mobbning och det får inte hända enligt Olweus (1994).

Uppstår det en mobbningssituation ska de inblandade och föräldrarna till dem våga ta kontakt med klassföreståndaren. En kontakttelefon kan vara till hjälp om man inte vågar prata med klassföreståndaren. Skolan utser någon som ska ansvara för telefonen och ta emot samtalen, till exempel skolkuratoren eller någon lärare. Målet med samtalet ska vara att stötta den som ringer och uppmuntra den till att ta upp det med klassföreståndaren (Olweus, 1994).

En annan del i Olweus (1994) åtgärdsprogram är att ha ett allmänt föräldramöte. Där kan mobbning diskuteras, undersökningar presenteras och handlingsplanen mot mobbning tas upp. Lärarna kan ingå i så kallade miljöutvecklingsgrupper eller så kallade mobbningrådsgrupper. Där kan de diskutera och dela med sig av sina funderingar och erfarenheter. Hem- och skolagrupper är en annan punkt i åtgärdsprogrammet. Här går föräldrarna ihop och delar precis som lärarna med sig av sina tankar, funderingar och erfarenheter.

En annan del är åtgärder på klassnivå. Exempel på dessa är klassregler, klassråd, litteratur, rollspel, beröm och konsekvenser och klassföräldramöte. Det är bra om klassen gemensamt diskuterar fram regler som ska gälla i klassen. Detta kan göras på ett klassråd. Ett klassråd ska vara ett tillfälle där eleverna tillsammans med läraren kan diskutera olika saker, bland annat mobbning. Olweus (1994) menar att litteratur kan vara till hjälp vid mobbning. Högläsning kan vara ett bra sätt för eleverna att sätta sig in i andras situationer och öka sin medkänsla. Rollspel kan också vara en punkt i åtgärdsprogrammet. Där tas olika situationer upp och

diskuteras. Att ge beröm vid gott beteende och ha konsekvenser för oönskat beteende är också viktigt. Olweus (1994) tror även att om läraren och andra vuxna berömmar elever för gott beteende så fortsätter eleverna med sitt goda beteende men ett oönskat beteende måste få konsekvenser. Konsekvenserna kan vara att läraren har ett samtal med den enskilda eleven eller att läraren tar kontakt med elevens föräldrar. Slutligen så kan mobbning i allmänhet tas upp på klassföräldramötet. Där kan diskuteras vad föräldrar kan göra och hur de ska gå till väga om deras barn mobbar eller blir mobbat (Olweus, 1994).

Den sista delen i åtgärdsprogrammen som tas upp är åtgärder på individnivå. Där handlar det om att ha samtal med mobbaren, mobboffret och föräldrarna. En punkt är också byte av klass eller skola. Det är av stor vikt att samtal med mobbarna sker så snabbt som möjligt när mobbning upptäcks. Mobbning kan då lättare avstyras innan det fortskrider och blir värre. Den sista punkten på individnivå är byte av klass eller skola. Denna åtgärd ska endast vidtas om inget annat hjälper. Där ska skolan i första hand se till möjligheten att mobbaren eller mobbarna byter skola eller klass. Skulle det av någon anledning inte fungera kan skolan undersöka möjligheten med att flytta mobboffret (Olweus, 1994).

Smokowski och Holland Kopasz (2005) nämner Olweus åtgärdsprogram i sin artikel och beskriver den; Olweus har skapat ett program mot mobbning. Programmet uppmanar skolans personal att skapa en skolmiljö som präglas av värme och engagemang. De vuxna ska vara förebilder och auktoriteter. Det ska finnas tydliga gränser för oacceptabelt beteende och konsekvenser för dem som bryter mot reglerna.

I Olweus åtgärdsprogram ser vi mycket utav den sociokulturella teorin. I Olweus åtgärder är det mycket samtal och kommunikation mellan föräldrar, lärare och elever. Exempel på detta kan vara klassråd, föräldramöte och mobbningrådsgrupper.

2.3.3 Pikas åtgärder

Pikas (1987) menar att läraren kan ha tre roller: attitydsbildaren, inskridaren och fostraren av beteende. Som attitydsbildare använder läraren olika medier för att förstärka elevernas tankar och känslor. Det kan handla om att se en film, teater eller läsa en bok eller ett tidningsurklipp om ämnet mobbning. Det är viktigt att eleverna deltar i en diskussion om ämnet och det kan då vara till fördel om läraren ställer frågor till eleverna som de ska svara på i grupp eller enskilt genom exempelvis värderingsövningar. Att diskutera kopplar vi till den sociokulturella

teorin eftersom kommunikation är ett centralt begrepp i teorin. Vidare menar Pikas (1987) att grunden är att skapa en god personlig kontakt med eleverna. Alla vill bli bekräftade och genom ett leende, en blick eller bara genom att finnas till och lyssna så bekräftas eleverna. Även detta kan kopplas till den sociokulturella teorin då läraren ska fungera mer som en handledare och stödja eleven i sin utveckling.

Med inskridare menas att läraren stoppar mobbning direkt. När en lärare ser en mobbningsituation ingriper denne direkt. Det bästa är enligt Pikas (1987) att göra sitt ingripande utan ord, det vill säga till exempel genom en blick eller huvudskakning. Den tredje rollen, fostraren av beteende innebär att eleverna lär sig förklara hur de kan handla istället i olika situationer (Pikas, 1987).

Pikas (1987) lyfter fram två olika metoder mot akut mobbning. STm; Suggestiv-Tillsägelsemetoden och GBm; Gemensamt-Bekymmer-modellen. Suggestiv-Tillsägelsemetoden består av fyra moment. Den första är presentation av ärendet. Läraren talar helt enkelt om vad denne har sett eller hört. Det andra momentet är att låta mobbarna förklara sig. Det är viktigt att läraren inte dömer utan lyssnar och sprider budskapet om att detta ska ordnas upp. Moment tre är vändningen. Då ställer läraren frågan ” vad ska vi göra för att lösa denna situation?” Det sista momentet är uppföljningen. Läraren och de inblandade träffas exempelvis efter en vecka och pratar om hur det har varit sedan senast de sågs (Pikas, 1987).

Gemensamt-Bekymmer-modellen är bland annat bra att använda om eleverna ställer sig i försvarsställning eller om Suggestiv-Tillsägelsemetoden inte fungerar. Gemensamt-Bekymmer-modellen består av fem moment. Moment ett är precis som vid Suggestiv-Tillsägelsemetoden; presentation av ärendet. Moment två innebär att mobbarna ska förstå att detta är ett gemensamt bekymmer. När läraren märker att eleverna tycker att situationen är ett problem så kan denne gå vidare till moment tre som också här är vändningen. De samtalar om hur situationen kan lösas på bästa sätt. I moment fyra används meningen ” Vad ska vi göra?” Moment fem är uppföljningen. Där ska bestämmas en dag där de ska samtala om hur det har fungerat de senaste dagarna eller den senaste veckan. (Pikas, 1987) Den största skillnaden är att Gemensamt-Bekymmer-modellen går långsammare och djupare in på situationen. I modellen ska eleverna förstå att detta är ett gemensamt problem som ska lösas tillsammans. Här kan vi skönja den sociokulturella teorin eftersom metoderna innehåller kommunikation

och samspel mellan lärare och elev. Dessa begrepp är centrala i den sociokulturella teorin enligt Claesson (2007).

2.3.4 Höistads åtgärder

Höistad (1994) menar att det är viktigt att skolan intar en negativ ställning mot all form av mobbning och tydligt visar detta för eleverna. När något händer ska det uppmärksammas direkt. Höistad (1994) punktar upp saker som kan göras för att förebygga mobbning och delar upp det på vad man kan göra på skolan, i klassen, på föräldramötet, elevrådet och samarbetet mellan hem och skola. På skolan kan det till exempel diskuteras fram en handlingsplan mot mobbning och se över rastvaktssystemet. I klassen kan det skapas en vi-känsla genom att ha gemensamma klassregler och hitta på olika aktiviteter tillsammans. På föräldramötet informeras föräldrarna om vad de kan göra och vilka de ska vända sig till om deras barn är inblandade i mobbning. Elevrådet kan utse faddrar till eventuellt nya elever och inom punkten hem och skola kan handlingsplanen diskuteras samt ordnas föreläsningar om mobbning. Diskussioner om moraliska frågor är en av de viktigaste åtgärderna för att förebygga mobbning. Det är viktigt att kontinuerligt ha diskussionsövningar och samtal om ämnet (Höistad, 1994). Detta påminner om Olweus (1994) förebyggande åtgärder.

Arbetet mot mobbning kan enligt Höistad (1994) ske på fyra olika nivåer. Förebyggande arbete, ställningstagande mot mobbning, organisation och handlingsplan. Det förebyggande arbetet handlar om det som tidigare har beskrivits. Det vill säga om vad som kan göras på skolan, i klassen. Ställningstagande innebär att personalen på skolan tydligt visar att mobbning inte är accepterat. För att organisera en beredskap mot mobbning kan skolan bilda två grupper. Mobbningsteam och mobbningsgrupp. I mobbningsteamet ingår vuxna personer som på något sätt möter eleverna. Det kan vara lärare, skolsköterska, vaktmästare eller matsalspersonal. I mobbningsgruppen ingår både vuxna och elever, så kallade kamratstödjare. Kamratstödjarna ska vara personer som respekteras av de övriga eleverna på skolan. Det är också viktigt att de i gruppen träffas regelbundet och diskuterar hur läget är på skolan och om det är något som behöver tas upp och åtgärdas. (Höistad, 1994) Vi tror det är positivt att ha grupper som dessa på skolan dels för att det finns människor som är extra uppmärksamma på situationer som innehåller mobbning men också för att elever som far illa vet om att det finns någonstans att vända sig.

Höistad (1994) menar att i en mobbningssituation ska mobbningsteamet och mobbningsgruppen ha ett möte. Där ska allt de sett och hört lyftas så att ett så stort underlag som möjligt finns. Vid samtalet med mobboffret ska samtalsledaren vara försiktig. Det är inte bra att plocka ut mobboffret från klassen för att samtala med honom eller henne för då kan det uppfattas som att han eller hon har skvallrat och mobbningen kan bli värre. Det är viktigt i samtalet med mobbarna att ledaren är tydlig och har ett enkelt budskap om att mobbning inte är okej. Det är också viktigt att mobbarna i förväg inte får reda på varför den vuxna ska samtala med honom eller henne. Det första samtalet som sker är alltid med ledaren. Det första som sägs är att personal vet vad som pågår. Därefter talas det om vad skolan anser om mobbning. Steg tre är att det sägs vad skolan ska göra och steg fyra är att mobbaren får tala om vad han eller hon ska göra åt detta. Nästa steg är att anteckna svaren på de förslag som kommer upp på vad mobbaren ska göra för att sluta med mobbningen. Det sista steget är att markera att personal kommer ha koll på mobbaren. Efter samtal med ledaren förs samtal med medlöparna, en i taget. Både offrets och mobbarnas föräldrar kontaktas och vikten av ett gott samarbete mellan skola och hem betonas. Samtalen med mobbarna bör följas upp utav nya samtal så att de förstår att det är allvar och att skolan faktiskt gör något och agerar. Det är också viktigt att både offret och mobbarna får stöd, exempelvis av kuratorn eller skolpsykologen. (Höistad, 1994)

Eftersom samtal är en central del i Höistads (1994) åtgärd går det även här att göra en koppling till den sociokulturella teorin. Vid samtal sker samspel mellan människor vilket Strandberg (2006) nämner som ett kännetecken för den sociokulturella teorin.

2.3.5 Roberts och Coursols åtgärder mot mobbning

Det finns sex strategier att tillgå vid mobbning. Bedömning av omfattning av problemet, direkt respons till offret, lyssnametoden, återanpassning och skicklighetsbyggnad, vuxens inblandning och långsiktigt engagemang för offret. Den första strategin är att bedöma omfattningen av problemet. Frågan om det handlar om mobbning eller om det är en annan tillfällig konflikt ställs. Den andra strategin; Med direkt respons till offret menas att läraren eller den vuxna ska visa att denne står på offrets sida. Med lyssnametoden, som är den tredje strategin, menas att mobbarna och mobboffret måste få en chans att berätta sin historia om vad som har hänt. Alla elever har rätt att gå till en skola utan att bli kränkta eller illa behandlade. Fokus måste vara på att stärka elevens självförtroende och det kan göras genom att eleven får en äldre elev på skolan som sin handledare, att vara med, stärkas av och lära av.

Även rollspel kan vara till hjälp vid mobbning. Då får eleverna möjlighet till att sätta sig in i andras situationer och känslor. Detta kallas för återanpassning vilket är strategi nummer fyra. Strategi fem; Vuxnas inblandning är viktig för att de ska kunna stötta barnet hemifrån och i skolan, veta hur barnet har det och på så vis kunna sätta sig in i barnets situation. Den sista strategin handlar om att följa upp eleven och hur situationen har blivit. Vid behov ska eleven få möjlighet att prata med skolkuratoren eller en psykolog. (Roberts & Coursol, 1996)

Höistad (1994) säger även han att de berörda eleverna ska kunna prata med en psykolog eller kurator vid behov. I Roberts & Coursols åtgärder går den sociokulturella teorin att se eftersom även i denna åtgärd är kommunikation och samspel centralt. Strandberg (2006) använder de två begreppen för att förklara den sociokulturella teorin.

2.3.6 Farstametoden

Ljungström (2003), som har utvecklat Farstametoden, säger att Pikas modell ligger som grund för Farstametoden och menar att Farstamodellen aldrig hade kommit till utan Pikas modell mot akut mobbning. Ljungström (2003) anser att varje skola bör utse ett behandlingsteam om 2-5 personer. Dessa personer ska vara beredda att ta itu med problem som innehåller mobbning direkt när de upptäcks. Ljungström (2003) påpekar även att hans metod ska anpassas så att den fungerar utifrån skolans förutsättningar.

Farstametoden består utav sex punkter. Punkt ett är att behandlingsteamet kopplas in och bestämmer hur denna situation ska behandlas. De samtalar med lärare, föräldrar till mobbningsoffret och med offret för att införskaffa information. I samtalen ska det fås en bild av situationen, vad som har hänt, hur ofta och hur länge det har pågått. Vilka det är som har utfört handlingarna är även en central fråga i samtalen. Punkt två kan ske samtidigt som punkt ett eftersom ett samtal med offret ska ske. Offret får berätta sin uppfattning av händelserna. Ljungström (2003) poängterar att om eleven känner stöd från skolans personal kommer den eventuellt lämna all information den har. Punkt tre innebär att mobbarna en i taget ska delta i ett samtal med behandlingsteamet. Det är av stor vikt att mobbarna inte vet om dessa samtal innan eftersom de kan påverka varandras historier. Helst ska de inte veta att skolan har en uppfattning om situationen alls. Samtalen ska varken ha en sträng eller en förlåtande karaktär utan de ska vara konkreta, sakliga och utreda de aktuella situationerna. När punkt fyra nås ska personal, dagen efter punkt tre-samtalet, prata med mobbarna om hur de kan lösa situationen och få den drabbade att må bättre. Punkt fem går ut på att informera föräldrarna, framförallt

offrets föräldrar. Det är inte alltid nödvändigt att kontakta mobbarnas föräldrar, enligt Ljungström (2003), eftersom det kan försvåra lösningen på situationen. Detta är en skillnad mot Höistad (1994) som säger att både offrets och mobbarnas föräldrar ska kontaktas. Punkt sex innebär att mobbarna ska observeras och efter ungefär två veckor ha uppföljningssamtal med dem. Vid behov ska samtalen upprepas även senare. Att undvika samtal med offret är att föredra då den ofta behöver vara utan vuxnas inblandning ett tag och få en chans att komma in i den sociala gemenskapen igen. (Ljungström, 2003).

Den sociokulturella teorin går att se även här då samtalet är grunden för denna åtgärd. Som tidigare nämnts utav Claesson (2007) är samtal ett viktigt begrepp som tillhör den sociokulturella teorin.

3 Metod

I detta avsnitt presenteras vilken metod som används, vilken målgrupp som undersökts, genomförande av undersökning, hur materialet bearbetats samt de etiska övervägandena vilka har tagits hänsyn till.

3.1 Insamlingsmetod

Vi utför vår undersökning med hjälp utav kvalitativa intervjuer. Kvalitativa intervjuer innebär att korta, konkreta frågor ställs men svaren innehåller mycket (Trost, 2010). Denna metod passar vår undersökning eftersom vi söker utförliga svar. Denscombe (2009) säger att intervjuer är en passande metod för att ta reda på uppfattningar och erfarenheter som intervjupersonerna besitter. Detta är ytterligare en motivering till valet att använda oss utav intervjuer. Vi använder oss utav semistrukturerade intervjuer, vilket innebär att färdiga intervjufrågor besvaras men intervjupersonen är i fokus och kommer något intressant upp kan även det fördjupas i intervjun. Som intervjuare är det en fördel att vara flexibel och räkna med att ens frågor kanske inte blir besvarade i den ordning som tänkt (Denscombe, 2009).

Intervjuarens person påverkar ofta vad intervjupersoner lämnar för information och om den berättar allt en vet. Faktorer som påverkar är kön, ålder och etniskt ursprung (Denscombe, 2009). Detta är något som måste tas hänsyn till och vara medveten om under intervjun.

Man ska vara försiktig med att jämföra intervju med ett samtal. Detta för att i ett samtal kan alla delta men i en intervju ska innehållet vara välplanerat och den som blir intervjuad ska vara i fokus. (Trost, 2010)

3.2 Urval och undersökningsgrupp

Vi har valt att intervju sex lärare från tre olika skolor i samma kommun. Deras svar på frågorna kommer att jämföras för att se vilka åtgärder mot mobbning som används och de anser fungerar. Lärare A och B arbetar på samma skola, C och D arbetar på samma skola och lärare E och F arbetar på samma skola.

3.3 Genomförande

Vi skickade ut slumpmässiga mejl till lärare i kommunen för att få tag i intervjupersoner. När svar fått från två lärare på samma skolor bokades intervjutider. Uppsatsens författare deltog under varje intervju. Att vara två när man intervjuar kan innebära att man är ett stöd för varandra, detta gäller främst när man är en oerfaren intervjuare (Trost, 2010). Intervjuerna

spelades in för att underlätta vår bearbetning av materialet. Intervjuerna kommer att ske i skolorna i lokaler som intervjuerna känner sig trygga i.

3.4 Bearbetning och analys

Våra intervjuer har tagit ungefär tio minuter vardera beroende på hur mycket intervjupersonen hade att säga. Innan intervjun startade berättade vi att vi skulle spela in intervjun, vad intervjun skulle användas till samt att endast vi och vid behov handledare och examinator ska få ta del av det inspelade materialet. När materialet samlats in har det bearbetats genom att alla intervjuer sammanfattats var för sig. Sedan har vi letat efter mönster, samband och skillnader för att kunna sammanställa och analysera vårt resultat.

3.5 Etiska principer

Vi har följt Vetenskapsrådets etiska principer;

- Informationskravet
- Samtyckeskravet
- Konfidentialitetskravet
- Nyttjandekravet

Informationskravet innebär att informera intervjuerna om undersökningens syfte och vilka som ska ta del av det. De ska veta att medverkanen är frivillig och att de kan avbryta sin medverkan när de vill. Samtyckeskravet innebär att de berörda får bestämma själva över sitt deltagande. Konfidentialitetskravet innebär att intervjuerna kommer vara anonyma i uppsatsen och ingen kommer kunna följa upp vem det är som har deltagit. Nyttjandekravet innebär att information som samlas in kommer endast användas till detta arbete. (Vetenskapsrådet, 2002)

4 Resultat och analys

Under denna rubrik kommer vårt resultat presenteras och analyseras utifrån relevanta kategorier. Vi har valt våra kategorier utifrån sammanställningen av resultatet. I denna sammanställning har vi hittat mönster som vi anser är relevanta att presentera vårt resultat samt analysera utifrån. Vi kallar våra kategorier för Likabehandlingsplan, Grupper som ska förhindra mobbning, Kommunikation, Hjälpt från kuratorn och Lärarnas definition av mobbning eftersom de blev centrala faktorer i våra intervjuer.

4.1 Likabehandlingsplan

Fyra av sex lärare nämner likabehandlingsplanen som ett hjälpmedel i det förebyggande arbetet mot mobbning. Lärare A berättar att i likabehandlingsplanen finns det förebyggande insatser som personalen på skolan bestämt tillsammans hur de ska jobba med och åtgärder mot diskriminering och trakasserier. Där finns åtgärder för hur man ska göra i nuläget och hur man går vidare med det. Lärare C nämner även likabehandlingsplanen som ett verktyg för att avstyra konflikter och påpekar att skolan har nolltolerans mot mobbning och kränkningar. Lärare D menar att han aldrig behövt använda sig utav skolans mobbningsplan utan de förebyggande insatserna har stoppat det innan det har blivit mobbning. En av dessa förebyggande insatserna är likabehandlingsplanen.

Ehm förebyggande, utåt sett har vi ju en likabehandlingsplan mot kränkande behandling... (Lärare D)

Lärare F säger å andra sidan att lärare och till exempel kuratorn utgår från skolans likabehandlingsplan när mobbning väl upptäckts. Hon berättar även att i hennes klass är det konflikter mellan eleverna utav det stora slaget.

Lärare A säger:

... vi står ju lite grann i en situation, tycker jag, men det är mina personliga värderingar att vi kan ha handlingsplan och så men vad gör vi när inte dem räcker till? (Lärare A)

Hon berättar om tillfällena det har hänt och man har till exempel fått ge elever hemundervisning under en period för att kunna skapa en trygghet för alla elever.

4.1.1 Analys

Det man kan se utifrån detta resultat är att likabehandlingsplanen används på olika sätt på olika skolor. Enligt Lärare D används den i det förebyggande arbetet vilket vi även tolkar Lärare C göra. Lärare F:s uttalande under intervjun tolkas däremot som att

likabehandlingsplanen används först när mobbning upptäcks. Lärare A berättar dock att skolan hon jobbar på använder likabehandlingsplanen under det förebyggande arbetet och när mobbningssituationer påträffas. Intressant är att skolor i samma kommun kan använda sig utav likabehandlingsplanen på så olika sätt då vi har uppfattningen att det finns riktlinjer för hur den ska användas. En annan intressant aspekt är att Lärare D säger att han aldrig har haft mobbning i sina klasser. Detta kan kanske bero på att han jobbar förebyggande mot mobbning med hjälp av likabehandlingsplanen till skillnad från Lärare F som har stora konflikter i sin klass.

Skolverket (2012) skriver att det ska finnas en likabehandlingsplan som en åtgärd mot mobbning men inte hur den ska användas. Detta kan vara en anledning till varför planen används olika på de skolor där vi har utfört våra intervjuer.

4.2 Kommunikation

Alla lärare vi intervjuade nämnde vikten av kommunikation någon gång under intervjun. Kommunikation kan användas på olika sätt kring ämnet mobbning, både i förebyggande syfte och när mobbning väl upptäcks.

Alla lärare utan Lärare C nämner någon form av kommunikation i det förebyggande arbetet mot mobbning. Exempel på detta kan vara; elevråd och klassråd, diskussioner om normer och värden samt om situationer som kan uppstå i klassen och reflekterande samtal.

Och sen har ju varje läraren eller mentor arbetar på sitt sätt utifrån barngruppens behov. I en behöver man samarbetsövningar, i en behöver man öka förståelsen för varandra eller vad är det för någonting. (Lärare A)

Eh, värdegrund, man kan ha övningar och ibland tar man bara tillfället i akt när det väl är någonting som händer så diskuterar man det med eleverna kanske då, de som äger problemet först då kanske och reder upp det och sen kanske man tar ett exempel liknande i helgrupp där man kan diskutera lite kring det. (Lärare C)

I en intervju påpekades vikten av att kontinuerligt samtala med eleverna och vara lyhörd. Lärare B hoppas att barnen känner sig tillräckligt trygga för att komma och berätta om något har hänt.

Alla intervjuade lärare berättar att vid upptäckande av mobbning arbetar man med samtal med alla de berörda eleverna. Dessa samtal kan se olika ut beroende på situationens omfattning. Ibland räcker det med ett fåtal samtal och ibland får man införa en punktinsats under en längre tid för att få problemet att lösas. Vissa lärare lyfter att vid obalans i gruppen är tjej- och

killgrupper ett hjälpmedel där de tillsammans med till exempel kuratorn får diskutera och ventilera saker som hänt. Någon lärare lyfter även att de har uppföljningsmöte för att försäkra att problemet inte kvarstår. Lärare D och E berättar att de pratar med de berörda eleverna var för sig och därefter pratar man med dem tillsammans. Lärare C poängterar även att det är väldigt viktigt att lyssna på barnen och låta dem berätta sin version.

...viktigt att man lyssnar på barnet för de kan ha en känsla och vi kan se nåt annat... (Lärare C)

Lärare F berättar att även hon samtalar med eleverna men att hon har använt sig av olika samtalsmetoder. En metod hon använde förr gick rakt på sak och som pedagog sa man ”Jag vet vad du har gjort”. Nu är man mer försiktig och frågar barnet vad som har hänt och låter barnet reflektera över situationen. Lärare F föredrar den sista metoden eftersom man som lärare kan missförstå situationer och det hände, med den gamla metoden, att elever blev oskyldigt anklagade. När det har uppstått en situation anser Lärare D att man kan diskutera liknande problem i helklass. Då får de aktuella eleverna chansen att höra andra perspektiv på situationen. Lärare A, B, D och E tar upp kommunikationen med hemmet, informera vårdnadshavare, som en åtgärd när mobbning upptäckts. Lärare E berättar att om man upptäcker att situationen händer igen kallas vårdnadshavarna till möte på skolan.

4.2.1 Analys

Att använda sig utav kommunikation med eleverna som ett hjälpmedel i det förebyggande arbetet mot mobbning ser vi utifrån undersökningens resultat som en central faktor.

Undersökningens resultat visar på att man vid en situation pratar med alla berörda elever. Hur det går till varierar till exempel talar lärare D och E:s först med eleverna var för sig och sedan tillsammans diskutera om situationen. Både Höistad (1994) och Ljungström (2003) stärker deras förhållningssätt gällande att prata med de inblandade en och en. Tjej- och killgrupper är ett alternativ när det gäller stora konflikter som berör hela klassen.

Det finns en likhet mellan den samtalsmetoden lärare F använder idag och Pikas (1987) samtalsmetoder eftersom eleverna själva ska försöka komma på lösningar på problemen. Att kontakta vårdnadshavarna var även det centralt i undersökningens resultat och en sak de gjorde på samtliga skolor där vi utförde våra intervjuer.

I denna typ av åtgärd kan den sociokulturella teorin tydligt skönjas eftersom kommunikation är centralt för den teorin (Claesson, 2007). Dialoger och interaktion med andra är också en del av den sociokulturella teorin (Strandberg, 2006) och det ser vi mycket utav när man arbetar med kommunikation som åtgärd mot mobbning. Vid de reflekterande samtalen som nämns som en kommunikationsform tolkar vi det som att läraren fungerar som en handledare och gör därför en koppling till den sociokulturella teorin eftersom det är ett kännetecken för den teorin (Claesson, 2007).

4.3 Grupper som ska förhindra mobbning

Alla lärare vi har intervjuat, förutom två, nämner någon slags grupp som är eller har varit aktiv på skolan och som ska hjälpa till att förebygga arbetet mot mobbning. Lärare A säger att de tidigare har haft skolgårdsvårdare och kamratstödare som skulle se till att rasterna fungerade bra. Dessa togs bort när det upptäcktes att de missbrukade sin makt exempelvis genom att utse sig själv till ledare och vara den som bestämmer på rasten.

Det blev liksom att jag är kamratstödare, jag bestämmer här flytta dig nu.
Det blev fel signaler som sändes vad budskapet skulle va med kamratstödare... (Lärare A)

Lärare A säger dock att det inte är någon omöjlighet att de återupptar detta arbetssätt igen.

Lärare C berättar att de på skolan har en trygghetsgrupp.

Där det finns representanter från barnskola och från 3-5delen och jag finns också med där då. Eh, och då jobbar vi, vi har trivselenkäter både på höstterminen och på vårterminen där barnen svarar lite, det handlar mycket om trygghet, var man känner sig trygg och då kan vi också se på resultaten finns det till exempel nåt ställe på skolgården där man inte känner sig trygg och så vidare. Och så försöker vi hitta lösningar på det i så fall. (Lärare C)

Både lärare E och F konstaterar att de har kamratstödare på sin skola. De består av två elever från årskurs fyra till nio och träffas ungefär en gång i månaden tillsammans med kuratorn och en lärare. På detta möte ska kamratstödjarna berätta om de ser att någon ofta är ledsen, utanför eller taskig mot de andra eleverna på skolan. Kamratstödjarna har tystnadsplikt och får inte föra det som sägs på mötet vidare. Lärare F poängterar att kamratstödjarna inte har en vuxens roll utan det är de vuxna som har ansvaret.

...så men det är ändå vi vuxna som har ansvaret och så, ja... (Lärare F)

4.3.1 Analys

En intressant aspekt vi kan se utifrån resultatet är att grupperna som nämns av intervjupersonerna används på olika sätt. Vår tolkning av de skolgårdsvårdare och kamratstödare som lärare A nämner är att de ska gå in i en konflikt när de ser en eller något

annat som inte står rätt till. Om man då jämför med kamratstöderna som lärare E och F nämner ska de enbart ha ett vakande öga och sedan berätta för kuratorn och lärare vad de har sett. Olweus (1994) och Höistad (1994) talar även de om någon form av kamratstödare och sättet de beskriver dem på kopplar vi till kamratstödjarna på Lärare E:s och F:s skola.

Lärare C pratar om en trygghetsgrupp där både elever och lärare är delaktiga. Vad som inte framgår i intervjun är på vilket sätt eleverna är delaktiga eftersom lärare C endast säger att de arbetar med enkäter och utifrån resultaten sätter in rastvakter där eleverna känner sig mindre trygga. Det är möjligt att eleverna är mer aktiva än vad som framgår.

Vi finner även den sociokulturella teorin i denna åtgärd eftersom det i dem olika grupperna sker mycket kommunikation. Som tidigare nämnts säger Claesson (2007) att kommunikationen är i fokus vid den sociokulturella teorin och därför anser vi att en koppling mellan denna teori och åtgärd går att göra.

4.4 Hjälp från kuratorn

Utifrån intervjuerna kan vi se att alla skolor tar hjälp utav kuratorn när mobbning uppstår. På skolan lärare C och D arbetar kopplas kuratorn endast in vid allvarliga fall men det är kuratorn som har skrivit mobbningsplanen lärarna arbetar utifrån.

...är det av lite allvarligare slag brukar vi också informera vår kurator...

(Lärare C)

På skolan lärare A och B arbetar på är kuratorn med genom hela processen och stöttar lärarna. En gemensam nämnare för skolorna lärare A och B samt E och F arbetar på är att vid upptäckande av mobbning använder man sig av punktinsatser där man under en period har samtal med de inblandade tillsammans med kurator för att komma tillrätta med problemet. Lärare A nämner att om problemet kvarstår sätter man in en ny punktinsats och fortsätter så tills problemet är löst. Något Lärare A anser är negativt med detta är att samtalen blir på bekostnad av något annat till exempel idrotten och att det då måste godkännas av både föräldrar och den berörda läraren. Lärare F berättar att om man som lärare vill kan man även få handledning av kuratorn för att lära sig hantera situationer som kan uppstå. Hon berättar även att kuratorn och skolpsykologen kan prata med de inblandade och poängterar att hon har ett nära samarbete med dem som är väldigt betydelsefullt för henne.

Men jag tycker nog att vi har ett jättebra samarbete, det känns enormt skönt... (Lärare F)

Kuratorn visar även upp sig för klasserna så att eleverna vet vem det är och känner en trygghet för den personen.

4.4.1 Analys

Utifrån resultatet kan vi se att kuratorn är en viktig del i arbetet som drar igång när mobbning upptäcks. En intressant aspekt är att kuratorn på skolan där lärare C och D arbetar verkar vara mer frånvarande än kuratorn på de andra skolorna. Vårt resonemang kring detta är att kuratorn eventuellt arbetar på andra skolor medans de andras kuratorer kanske endast har ansvaret över en skola. Om fallet är så är det en förklaring till varför kuratorn endast är delaktig i de mest allvarliga fallen och låter lärarna arbeta utifrån mobbningsplanen med de andra fallen. Skolorna lärare A och B samt E och F arbetar på använder sig av punktinsatser för att avbryta mobbning snabbt. På detta sätt får både offret och mobbarna chansen att bearbeta händelsen. Höistad (1994) säger att både offret och mobbaren kan behöva stöd efteråt. Lärare A är den enda som nämner något negativt med punktinsatser eftersom samtalen blir på bekostnad av någon annan lektion. Lärare F säger att ett samarbete med kuratorn är betydelsefullt.Handledningen som lärare F även nämner ser vi som väldigt värdefull då man som kurator har en annan utbildning och kunskap som det som lärare är en vinst att besitta.

I denna åtgärd är det även mycket fokus på samtal som vi kopplar till den sociokulturella teorin. Detta eftersom man enligt den sociokulturella teorin lär sig och utvecklas vid samtal och interaktion med andra och samarbete är en viktig del i denna teori (Strandberg, 2006). Vid denna åtgärd ser vi samarbete mellan lärare och kurator.

4.5 Lärarnas definition av mobbning

Lärarna har i stort sett samma definition av begreppet mobbning. Det ska vara upprepade handlingar från samma person eller personer mot en särskild individ. Lärare F nämner även att eleverna inte ska vara jämbördiga utan offret ska vara underlägset.

Mobbning är upprepningar mot en och samma person från en eller flera personer. (Lärare D)

Är det, ja, mobbning är att det har varit flera gånger givetvis... (Lärare E)

...men om det skulle visa sig att, denna vanliga definitionen att det är återkommande och att det är många mot en och det här att det inte är

jämbördiga liksom som bråkar då kanske man inte måste ta tag i det men är det den här lite obalans i makten... (Lärare F)

4.5.1 Analys

Vi ser en tydlig koppling mellan deras definition och Skolverkets definition av mobbning. Lärare F:s uttalande går dock att koppla till Olweus (1994) och Höistad (1994) då de påpekar att offret är underlägsen mobbaren. Att lärarna utgår från samma definitioner är positivt då det visar att de besitter en kunskap om begreppet och kan skilja på mobbning och kränkande behandling.

4.6 Sammanfattande analys

Det vi kan se utifrån våra analyser är att skolorna verkar använda samma verktyg för att förhindra mobbning. Dessa verktyg används däremot på olika sätt. Likabehandlingsplanen är ett exempel på detta, någon skola använder den i det förebyggande arbetet mot mobbning, en annan använder den när mobbning upptäcks och en skola använder den under hela processen. Kommunikation genomsyrar de skolor vars arbetssätt vi har undersökt. Men det finns en skillnad på hur kommunikationen används. Ett exempel på detta är att alla skolor inte har punktinsatser med kurator när en mobbningssituation uppstår. Det syns även en del likheter exempelvis att man samtalar med alla elever som är involverade i den gällande situationen. En ytterligare intressant aspekt är att två av skolorna använder eller har använt sig av kamratstödjare men syftet med dessa verkar skilja sig åt. På en av skolorna fungerar kamratstödjarna som ett extra vakande öga för lärarna och de ska inte gå in och styra om det händer någonting. På den andra skolan hade kamratstödjarna mer makt och kunde gå in och styra. Kuratorn är även ett exempel på ett verktyg som används olika på skolorna, då den är mer eller mindre delaktig under processen. På den skolan kuratorn är minst delaktig enligt intervjuernas resultat finns ändå tecken på en delaktighet då kuratorn är den som har skrivit mobbningsplanen. Vår tolkning utifrån de andra skolornas arbete är att kuratorn blir delaktig i processen direkt när den upptäcks och fungerar som ett stöd både för lärare och för elever. En gemensam nämnare hos alla intervjuade lärare är deras definition av mobbning. Den stämmer överens med Skolverkets definition. En styrka i att alla har samma definition då inte enbart enskilda konflikter blir hanterade som mobbning utan när mobbning väl upptäcks tas den på allvar. Den sociokulturella teorin går att se i flera av de nämnda åtgärderna. Detta eftersom de innehåller kommunikation, samtal och samarbete vilka är centrala begrepp i den

sociokulturella teorin (Strandberg, 2006). Avslutningsvis vill vi ytterligare en gång poängtera att samma verktyg används på de olika skolorna men på olika sätt.

5 Diskussion

I denna del av uppsatsen presenteras reflektioner över resultatet och metoden. Relevant litteratur samt uppsatsens syfte kommer lyftas. Det kommer även diskuteras hur resultatet kan påverka vår kommande yrkesroll och nya frågor som väcks kommer ställas.

5.2 Resultatdiskussion

Vi kommer att presentera vår diskussion utifrån kategorierna vi använde oss utav i analysen. Detta för att ge läsarna en tydlig struktur och en möjlighet att se en röd tråd i arbetet.

5.1.1 Likabehandlingsplanen

I vårt syfte skriver vi om en önskan att få en överblick över hur åtgärder mot mobbning används. Flera av forskarna i forskningsbakgrunden nämner som en åtgärd, en plan mot mobbning som man på skolan arbetar fram. Vi tror att denna plan kan ersättas av likabehandlingsplanen. Utifrån resultatet kan vi se att en av de främsta åtgärderna är likabehandlingsplanen. Dock nämner inte alla intervjupersoner likabehandlingsplanen och vi ställer oss frågan varför? Kan det vara så att de ser den som en självklarhet eller används den inte i den utsträckning den ska. Vi tror dock mer på det första alternativet då de två lärarna inte arbetar på samma skola och deras kollegor nämner likabehandlingsplanen vilket påvisar att skolan arbetar med den. Skolverket (2012) nämner likabehandlingsplanen som en åtgärd mot mobbning. Intressant är att Skolverket (2012) inte skriver om den ska användas i förebyggande syfte eller när mobbning väl upptäcks. Vi märker en skillnad med användningen av likabehandlingsplanen på de olika skolorna. En använder den i det förebyggande arbetet, en använder den vid akut mobbning och den sista använder den vid båda tillfällena. Vi är kritiska till att Skolverket (2012) inte skriver hur likabehandlingsplanen ska användas utan endast vad den ska innehålla. På grund av detta är det inte konstigt att skolor arbetar olika med den. Med tydligare riktlinjer, vilket vi faktiskt trodde fanns, skulle antagligen arbetet med likabehandlingsplanen vara ungefär samma på alla skolor vilket vi ser en fördel i. Detta eftersom vi tror att ju tydligare och högre krav skolorna har på sig från Skolverket desto allvarigare tar de uppdraget. Vi anser att likabehandlingsplanen är viktig och att man uppdaterar den varje år tycker vi är av relevans då det är viktigt att hålla den uppdaterad och aktuell för sin egen skola. Att varje skola skriver sin egen plan tycker vi är bra eftersom olika situationer uppstår på olika skolor och samma åtgärder behöver inte tas. Det vi vill poängtera är att vi önskar tydligare riktlinjer från Skolverket om när den ska användas, vid förebyggande syfte eller när mobbning upptäcks, och inte hur. Vi tror att

likabehandlingsplanen är bra att använda vid båda situationerna och låta den genomsyra arbetet mot mobbning. Detta för att alla då har en gemensam plan att utgå ifrån och tydliga riktlinjer på vad som ska göras.

En av våra intervjupersoner lyfte frågan ”Vad gör man när inte likabehandlingsplanen räcker till?”. Vi har fastnat vid denna fråga och har inte något svar. Likabehandlingsplanen är till för att förhindra och stoppa mobbning och gör den inte det finns det brister i den. Dessa brister borde ses över och omarbetas. Det svåra är att planen inte kan omarbetas förrän det är försent och bristerna har kommit fram. Detta är en motivering till varför det är viktigt att omarbeta likabehandlingsplanen. Den måste fungera och passa skolans arbetssätt för att verkligen fullfölja sitt syfte.

5.1.2 Kommunikation

Kommunikation anser vi genomsyrar vår forskningsbakgrund och vårt resultat. Vi ser dock olika former utav kommunikation. En sorts kommunikation vi ser finns i klassrummet och innebär att moraliska frågor diskuteras med elever och lärare. Utifrån resultatet kan vi se att denna form av kommunikation används som ett verktyg i det förebyggande arbetet mot mobbning. Höistad (1994) skriver att diskussioner av denna sort är en av de viktigaste åtgärderna och även Skolverket (2004) poängterar vikten av övningar som dessa. Pikas (1987) menar att man kan starta en diskussion utifrån litteratur och film för att bearbeta värdegrundsfrågor och även ha värderingsövningar. Även vi menar att användandet av detta arbetssätt är en viktig del i det förebyggande arbetet mot mobbning. Här kan man diskutera aktuella situationer och hjälpa eleverna att sätta sig in i hur andra människor känner sig i olika lägen. Vi tror att om man utgår från en litterär text eller en film som Pikas (1987) menar blir inte diskussionerna personliga och det blir lättare för eleverna att resonera kring dem eftersom ingen tar åt sig som de hade gjort om man hade använt en situation som hänt i klassen. En form av kommunikation som går att finna i skolan är klassrådet samt elevrådet där aktuella händelser tas upp och diskuteras. Olweus (1994), Höistad (1994) nämner även de klassråd och elevråd som ett verktyg för att förhindra mobbning. Vi tror att det är viktigt att som pedagog lyssna på sina elever och ta det dem säger på allvar och om det skulle behövas gå vidare med det till kollegor så att man kan lösa problemet.

Höistad (1994) menar att eleverna bör bekräftas och att man som pedagog visar att man lyssnar och ser dem. Detta kopplar vi till det som lärare B säger. Hon påpekade att det är

viktigt att ha en god relation med sina elever och visa att man är lyhörd och bryr sig. Detta är något vi tror är viktigt för att skapa ett gott klassrumsklimat där eleverna känner sig trygga. Om man visar att man bryr sig antar vi att eleverna får ett större förtroende och förhoppningsvis kommer eleven till sin lärare när något inte står rätt till eller så märker man det som pedagog eftersom man känner sina elever. Att ha en daglig kommunikation med sina elever tycker vi borde vara en hög prioritet hos varje lärare då man kan upptäcka ett problem innan det har gått för långt.

Utifrån resultatet kan vi se att alla skolor, där vi har gjort intervjuer, har samtal med alla de inblandade eleverna vid en mobbningssituation. Detta styrks även av litteraturen. Olweus (1994) menar att samtalen ska ske direkt när mobbningen upptäcks eftersom det är lättare att avstyra den då. Höistad (1994) säger att det är en fördel om de inblandade inte vet vad samtalen ska handla om innan de startar. Detta instämmer Ljungström (2003) med. Vi tror att anledningen till detta är att om det är flera personer som mobbar kan de inte prata ihop sig och hitta på en falsk historia om de inte vet vad samtalen ska handla om. Vi ser i så fall en fördel i att de inte vet om att samtalen ska ske förrän de blir inkallade en och en. Detta för att få en så rättvis bild över det som har hänt som möjligt. Både Roberts och Coursol (1996) och Ljungström (2003) poängterar att det är viktigt att alla de inblandade eleverna får berätta sin version av händelserna vilket även några intervjupersoner lägger stor vikt på. Detta är något vi håller med om eftersom alla elevers uppfattningar är viktiga och för att kunna reda ut problemet måste man se till allas perspektiv.

En intressant faktor är att de skolor, där vi har gjort intervjuer, säger att man kopplar in berörda föräldrar när man upptäcker mobbning. Höistad (1994) och Olweus (1994) instämmer med detta men Ljungström (2003) menar på att man enligt Farstametoden enbart kontaktar föräldrarna till den drabbade och inte mobbarnas föräldrar. Vi ställer oss frågan varför? Vi anser att samverkan mellan hem och skola är viktigt, speciellt vid mobbningssituationer då det förmodligen inte räcker att skolan arbetar mot mobbning utan det måste komma hemifrån också. Vi tror att det är en fördel att kontakta alla de inblandades föräldrar för att kunna lösa problemet så snabbt som möjligt och för att föräldrarna ska kunna stötta sina barn hemifrån. Detta skriver Roberts & Courols (1996) om, de säger att vuxnas inblandning är viktig för att kunna stötta barnet hemifrån och i skolan.

Pikas (1987), Höistad (1994) och Ljungström (2003) skriver alla att under samtalen man har med de inblandade eleverna ska de få reflektera och själva komma med förslag på lösningar. Detta anser vi är samtal av reflekterande sort och stämmer väl överens med den sorts samtal Lärare F talar om. Intressant är att Lärare F nämner att de inte alltid använt sig utav denna samtalsform utan det har förändrats med tiden. Detta tycker vi är något positivt då detta visar att skolor vill hålla sig uppdaterade och är villiga till förändring om det kommer fram någon ny metod som verkar mer aktuell och kan främja eleverna.

5.1.3 Grupper som ska förhindra mobbning

I våra intervjuer nämns två grupper som arbetar mot mobbning; kamratstödjare och en trygghetsgrupp. I forskningsbakgrunden nämns utav Olweus (1994) mobbningsrådsgrupper. Det intressanta med mobbningsrådsgrupper är att det endast är lärare som deltar och detta ser vi inte något spår av i resultatet. Vi kan tycka att det är synd då vi anser att det är viktigt att man regelbundet diskuterar mobbning och hur man kan arbeta kring det. Vi tror att det är lättare att göra det regelbundet om det finns på schemat eftersom vi tror att det finns en risk att det skjuts upp annars. Detta påminner lite om Höistads (1994) mobbningsteam där två vuxna ska träffas och diskutera skillnaden är dock att dessa vuxna även ska finnas för eleverna och fungera som en trygghet för dem. Höistad (1994) nämner även mobbningsgrupper med elever och lärare. Eleverna kan kallas kamratstödjare (Höistad, 1994). Höistad (1994) skriver att kamratstödjarna ska respekteras av de övriga eleverna och även träffas på regelbundna möten. Vi kan tycka att Höistads (1994) beskrivning av kamratstödjare är en mix av de två olika typer av kamratstödjare som vi påträffat under intervjuerna. Vi tror att det finns en hårfin gräns mellan att vara respekterad av skolkamraterna och att missbruka sin makt. För att klara av detta tror vi att det krävs ett stort ansvar av eleven och förmodligen klarar inte alla av detta. Med hjälp av regelbundna möten och stöttning från lärare kan maktmissbruket nog förhindras eftersom man förmodligen diskuterar syftet med att vara en kamratstödjare då. Vi tror att det är bra att ha en mobbningsgrupp där både elever och lärare är delaktiga på skolan då eleverna blir ett slags extra ögon och öron för lärarna. Vår uppfattning är att elever får se och höra mycket mer än man får som lärare och då kan detta bli som en hjälp för att veta var man till exempel ska sätta in extra rastvakter eller andra instanser.

5.1.4 Hjälپ från kuratorn

Två av de tre skolorna vi utförde våra intervjuer på använde sig utav punktinsatser när mobbning upptäckts. Med punktinsatser menar vi att de berörda eleverna får delta i samtal med personal på skolan under kortare eller längre tid beroende på problemets omfattning. Detta kopplar vi till Ljungströms (2003) Farstametod där de inblandade eleverna får samtala med skolans behandlingsteam och utifrån våra intervjuer kan vi se att deras behandlingsteam var kuratorn. Dessa samtal upprepas i den mängd som behövs tar sedan en paus. Efter några veckor gör man en utvärdering och märker man att situationen inte är löst startar man om (Ljungström, 2003). Utifrån vårt resultat ser vi att deras punktinsatser varar inom fem till sex veckor men det är självklart olika beroende på hur situationen är. Vi tror att det är ett bra arbetssätt för att komma till botten med problemet och lösa det helt. Ett dilemma med detta, enligt oss, är att eleverna eventuellt missar andra lektioner och därför kan det inte läggas för mycket tid på punktinsatserna. Det bästa hade varit att ha dessa insatser innan eller efter skoltid men det är inget man kan kräva av de inblandade. Därför blir detta ett bestående problem.

Kuratorn har stor betydelse för både elever och lärare. Höistad (1994) skriver att kuratorn kan ge stöd till både offret och mobbaren. Vår tanke är att båda behöver stöd för att komma ur den pågående situationen och hjälp med att hantera det som skett. Detta för att eventuellt komma ur rollen som offer och även rollen som mobbare. Lärare F betonade hur viktig kuratorn är för henne. Kuratorn kan ge handledning till läraren om hur man ska agera, den kan hålla i samtal med eleverna och även finnas i klassrummet som ett stöd. Att ha en god kontakt med kuratorn på skolan tror vi är utav stor vinst. Detta för att man som pedagog inte behöver stå ensam i svåra situationer och man kan även få tips av någon med annan kompetens som man känner att man eventuellt borde ha i läraryrket.

5.1.5 Lärarnas definition av mobbning

Samtliga lärares definition av mobbning var att det innebär upprepade handlingar mot en individ utförda utav en eller flera personer. Vi tror att de har haft Skolverkets (2004) definition i åtanke eftersom det är den man ska följa som lärare. Intressant är dock att en av lärarna tog upp att mobbaren ska ha mer makt än offret vilket även Olweus (1994) och Höistad (1994) menar. Vi menar att det kan handla om mobbning även om båda personerna är jämbördiga då offret ändå blir utsatt. Ytterligare en intressant faktor är att Pikas (1987) säger att mobbning är endast om det är flera personer som utför de upprepade handlingarna till

skillnad från de andra forskarna i vår forskningsbakgrund. Vi tror att hans teori kan utgå från maktaspekten som Olweus (1994) trycker på. Flera personer har oftast större makt än en enskild person. Något vi förundras över är att ingen av lärarna nämnde att det finns olika former utav mobbning som verbal, fysisk och psykisk. Detta tar alla forskarna i forskningsbakgrunden upp och på grund av detta har vi sett det som en central faktor i definitionen av mobbning. Anledningen till att lärarna inte tar upp detta kanske är att det är självklart för dem eller så märks inte alla dessa former på skolan.

5.1.6 Koppling till yrkesrollen och nya frågor

Resultatet från vår undersökning har gett oss nya kunskaper om hur man kan arbeta för att förhindra och motverka mobbning som lärare, vilket även var syftet med vår uppsats. Det finns olika sätt att gå tillväga med mobbning, både gällande förebyggande arbete och när mobbning väl upptäcks, och detta arbete har gett oss nya vägar att prova. Som lärare är det väldigt viktigt att känna till olika sätt att arbeta med detta eftersom alla sätt inte passar alla elever. Kommunikation har vi upptäckt är väldigt viktigt i detta sammanhang och inte minst de reflekterande samtalen där eleverna får reflektera över vad som hänt, vad de kunde ha gjort istället och vad de ska göra för att förbättra situationen. Vi tycker att dessa samtal är bra eftersom eleverna blir delaktiga och förhoppningsvis får lära sig något utav dem. Vi som lärare måste vara medvetna om att det är viktigt att kommunicera med eleverna vid fall där mobbning förekommer men också i det förebyggande arbetet. En annan intressant faktor vi har sett är att likabehandlingsplanen används olika på de skolor vi har gjort intervjuer. För oss som lärare innebär detta att vi måste få en insikt i hur likabehandlingsplanen används på skolan man arbetar på eftersom det betyder, utifrån vår undersökning, att inte likabehandlingsplanen används på samma sätt överallt. Att ha ett nära samarbete med kuratorn är även det viktigt för att kunna lösa problem med innehåll av mobbning som uppstår. Detta samarbete kan ge läraren stöd och hjälp om det behövs. Ytterligare en fördel med detta är att kuratorn besitter en annan kompetens och kan ge läraren nya perspektiv att se utifrån. Vi anser att det är viktigt att skolor har en grupp som arbetar aktivt mot mobbning, till exempel kamratstödjare. Det är enligt oss en fördel om både elever och vuxna är med i denna grupp eftersom de upplever situationer olika och vi tror gruppen blir starkare om den består av både barn och vuxna. Under denna uppsats arbetsgång har vi upptäckt att den sociokulturella teorin ligger som grund i många åtgärder mot mobbning. Samtal och kommunikation är centrala delar i åtgärderna och de finnes som centrala begrepp i den sociokulturella teorin (Strandberg, 2006). De reflekterande samtalen har vi upptäckt är en viktig del vid arbetet mot

mobbing och i dem anser vi att läraren fungerar som en handledare och ska hjälpa eleven att själv komma på lösningar på problemen. Att läraren fungerar som en handledare är även det typiskt för den sociokulturella teorin (Claesson, 2007).

Vi har några frågor som väckts under detta arbetes gång. Vad gör vi när likabehandlingsplanen inte räcker till? Detta är en fråga vi har diskuterat tidigare och vi anser att detta är en väldigt svår fråga då det är likabehandlingsplanen många skolor utgår ifrån vid mobbing. Enligt Olweus (1994) ska mobbaren ha större makt, alltså ska inte de inblandade vara jämbördiga. Vi ställer oss frågan om det inte är mobbing när en person blir utsatt för kränkande behandlingar upprepade gånger även om de är jämbördiga? För oss är även detta mobbing och intressant är att inga av de andra forskarna, i vår forskningsbakgrund, nämner maktförhållanden i sina definitioner. Utifrån vår undersökning och forskningsbakgrund har vi förstått att stöd från bland annat kuratorn är en stor hjälp. Vi undrar hur man handskas med problemen om man står helt själv i dem och inte har möjligheten att få hjälp. Vår erfarenhet är att det finns kuratorer som arbetar på flera skolor och är då inte lika tillgängliga som man eventuellt önskar när situationer med mobbing uppstår.

5.2 Metoddiskussion

Vi ser det som en fördel att vi i vår undersökning har använt oss utav kvalitativa intervjuer. Trost (2010) säger att man får utförliga svar om man använder sig utav denna insamlingsmetod och det anser vi att vi har fått. Våra intervjuer var semistrukturerade vilket innebar att vi hade fasta frågor men vi var öppna för andra saker som intervjupersonerna lyfter och kunde då ställa följdfrågor (Denscombe, 2009). På grund av detta blev intervjuerna väldigt olika och de centrala faktorerna för vår undersökning togs upp vid olika ställen under intervjuerna. Därför valde vi att i resultat- och analysdelen presentera resultatet utifrån kategorier och inte utifrån frågorna eller intervjupersonerna. När vi sammanställde intervjuerna kom det fram att de centrala faktorerna används olika på skolorna och därför var det intressant att presentera resultatet utifrån dem. Vi planerade att intervjua sex personer från tre olika skolor och detta fullföljde vi. Anledningen till att vi valde två personer på varje skola var för att kunna jämföra deras svar med varandra. Intressant är att fast lärarna arbetar på samma skola blev deras svar rätt så olika. Intervjuerna var utav olika längd, beroende på hur mycket intervjupersonen hade att säga men i genomsnitt varade dem i ungefär tio minuter. Vi följde Vetenskapsrådets etiska principer (Vetenskapsrådet, 2002) och informerade våra

intervjupersoner om dem innan intervjuerna startade. Intervjupersonerna var slumpmässigt utvalda på grund utav en snäv tidsplan. Skulle vi gjort om detta hade vi valt ut personer som på något sätt var aktiv inom frågan. Detta är något vi har reflekterat över då vissa intervjupersoner gav betydligt mer än vissa andra. Å andra sidan kan man fundera på om resultatet hade blivit rättvist om alla intervjupersoner var aktiva inom den aktuella frågan. Målet är att få ett realistiskt resultat och vi tror att man får det genom att endast intervjua slumpmässiga personer.

6 Sammanfattning

Vår forskningsfråga var *Hur arbetar man med åtgärder mot mobbning ute i verksamheten?* För att ta reda på detta använde vi oss utav kvalitativa intervjuer för att få utförliga svar (Trost, 2010). Vi intervjuade sex slumpmässigt utvalda lärare som arbetade på tre olika skolor. Utifrån forskningsbakgrunden kan man se att den vanligaste definitionen av mobbning är upprepade handlingar av en eller flera personer mot en individ. Olweus (1994) menar dock att det måste vara en maktskillnad mellan mobbaren och offret. Pikas (1987) säger däremot att det inte kan vara enbart en person som mobbar utan mobbning är ett gruppvåld. Vi kan se att man kan arbeta med åtgärder mot mobbning på många olika sätt, både på skolnivå, klassnivå och individnivå som Olweus (1994) skriver om. Vi har kommit fram till att kommunikation är viktigt både i det förebyggande arbetet mot mobbning och i det arbetet som utförs när mobbning har upptäckts. Detta för att kommunikation på något vis ingår i alla åtgärder som belyses i forskningsbakgrunden. Pikas (1987) och Höistad (1994) tar upp att man som lärare visar att man har nolltolerans för mobbning och tar tag i situationen direkt när den upptäcks. Vi har kommit fram till att det finns många olika sätt att arbeta med åtgärder mot mobbning. Utifrån vårt resultat kan vi se att de fyra mest centrala åtgärderna är likabehandlingsplanen, kommunikation, grupper som arbetar mot mobbning samt kuratorn. Hur man arbetar med dessa är väldigt olika på skolorna då man arbetar med dessa utifrån sina egna resurser. En annan faktor kan vara få riktlinjer från Skolverket, bland annat gällande likabehandlingsplanen.

Referenslista

Blunda inte för mobbningen!: BO:s rapport och förslag mot mobbning. 3., rev. uppl. (2001).
Stockholm: Barnombudsmannen (BO) i samarbete med Gothia

Björk, Gunilla O. (1999). *Mobbning: en fråga om makt?*. Lund: Studentlitteratur

Claesson, Silwa (2007). *Spår av teorier i praktiken: några skolexempel.* 2., [utökade] uppl.
Lund: Studentlitteratur

Denscombe, Martyn (2009). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna.* 2. uppl. Lund: Studentlitteratur

Fors, Zelma (1995). *Makt maktlöshet mobbning.* 1. uppl. Stockholm: Liber utbildning

Heinemann, Peter-Paul (1972). *Mobbning: gruppvåld bland barn och vuxna.* 4. uppl.
Stockholm: Natur och kultur

Höistad, Gunnar (1994). *Mobbning: en bok om att förebygga, upptäcka och stoppa mobbning : en handbok.* Stockholm: Informationsförl.

Ljungström, Karl (2006). *Mobbing i skolan: ett kompendium om mobbing samt om mobbingbehandling enligt Farstametoden.* 13. uppl. Johanneshov: Ordkällan/Pedaktiv

Olweus, Dan (1973). *Hackkycklingar och översittare: forskning om skolmobbning.*
Stockholm: Almqvist & Wiksell

Olweus, Dan (1999). *Mobbning bland barn och ungdomar.* 1. uppl. Stockholm: Rädda barnen

Olweus, Dan (1994). *Mobbning i skolan: Vad vi vet och vad vi kan göra.* Stockholm: Liber utbildning AB.

Pikas, A. (1987). *Så bekämpar vi mobbning i skolan.* Uppsala: AMA dataservice förlag.

Skolverket. (2004). *Allmänna råd och kommentarer för arbetet med att motverka alla former av kränkande behandling*. Stockholm: Fritzes

Skolverket, (2006). *Allmänna råd och kommentarer för arbetet med att främja likabehandling och för att motverka diskriminering och annan kränkande behandling*. Stockholm: Fritzes

Skolverket (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Västerås: Fritzes

Strandberg, Leif (2006). *Vygotskij i praktiken: bland plugghästar och fusklappar*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag

Svenska akademiens ordlista över svenska språket. 13. uppl. (2006). Stockholm: Svenska akademien

Svenska skrivregler. 3., [utök.] utg. (2008). Stockholm: Liber

Trost, Jan (2010). *Kvalitativa intervjuer*. 4., [omarb.] uppl. Lund: Studentlitteratur

Elektroniska källor

Roberts, W.B. & Coursol,D.H (1996). Strategies for intervention with childhood and adolescent victims of bullying, teasing and intimidation in schoolsettings. *Elementary School Guidance & Counseling; Feb 96, Vol 30. (3) s. 204-213*. Tillgänglig: <http://web.ebscohost.com.ezproxy.bibl.hkr.se/ehost/detail?vid=5&hid=9&sid=318f6320-42a6-4fe2-be58-60b74c2edfc0%40sessionmgr15&bdata=JnNpdGU9ZWZWhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d#db=eric&AN=EJ538898>
[2012-10-22]

Skolverket (2012) *Allmänna råd för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling*. Tillgänglig: <http://www.skolverket.se/om-skolverket/publicerat/publikationer> Använd sökord: Allmänna råd för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling. [2012-11-26]

Smokowski, R. Paul. & Holland Kopasz, Kelly (2005). Bullying in school: An overview of types, effects, family characteristics, and intervention strategies. *Children & Schools; April 05 VOLUME 27, NUMBER 2. s. 101-110*. Tillgänglig:

<http://web.ebscohost.com.ezproxy.bibl.hkr.se/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=7&hid=9&sid=318f6320-42a6-4fe2-be58-60b74c2edfc0%40sessionmgr15>

[2012-10-22]

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Tillgänglig: <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> [2012-11-08]

Bilaga 1

Intervjufrågor

Hur jobbar ni förebyggande mot mobbning?

Vilka åtgärder har ni mot akut mobbning?

Tycker du att de åtgärderna fungerar bra?

Har du arbetat på andra sätt tidigare?